

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022 - Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ – 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ:** ΚΑΚΟΥΡΗ ΖΕΤΑ, ΚΟΣΚΙΝΑ ΒΙΟΛΕΤΤΑ, ΓΚΙΟΚΑ ΕΛΙΝΑ, ΜΙΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, ΠΑΡΝΑΣΣΑ ΠΕΝΝΥ, ΠΑΥΛΟΥ ΖΑΧΑΡΟΥΛΑ, ΣΚΟΥΡΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

**A1.** Στο απόσπασμα του πρώτου κειμένου αναφοράς η ιστορική γνώση θεωρείται σημαντική καθώς συμβάλλει στην ατομική και συλλογική πρόοδο των ανθρώπων. Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι μέσω της ιστοριογνωσίας εξασφαλίζεται η επίγνωση της γλωσσικής συνέχειας μιας κοινωνίας και της προέλευσης του αξιακού περιβάλλοντος των σύγχρονων, το οποίο διαμόρφωσαν οι πρόγονοί τους. Η θυσία των τελευταίων προδιαγράφει την κατανόηση του παρόντος αφού αποτελεί στοιχείο πολιτισμού και μια πράξη γνώσης. Μια γνώση που οδηγεί αφενός στην συλλογική αυτογνωσία, στην ευθύνη και την αποφυγή των σφαλμάτων του παρελθόντος και αφετέρου στην συνειδητοποίηση της μελλοντικής εξέλιξης του λαού.

- B1.** α. Λάθος  
β. Λάθος  
γ. Σωστό  
δ. Σωστό  
ε. Σωστό

**B2. α.** Ο τίτλος του κειμένου I «Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;» είναι ένας σύντομος, ρηματικός τίτλος που έχει τη μορφή ερώτησης. Η επιλογή του συντάκτη να χρησιμοποιήσει ρήμα («μαθαίνουμε») σε α' πληθυντικό πρόσωπο αναδεικνύει την ανάγκη για συλλογικότητα και εντάσσει τον πομπό στην ίδια ομάδα με τον δέκτη. Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας προσδιορίζει με ακρίβεια και τρόπο δηλωτικό το περιεχόμενο του κειμένου, δηλαδή την αξία της γνώσης της ιστορίας. Το κύριο χαρακτηριστικό του τίτλου δηλαδή το ερώτημα, υποδηλώνει τον έμμεσο διάλογο του συγγραφέα με τον αναγνώστη και συντελεί στη λογική αλληλουχία αφού το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί την απάντηση του συγγραφέα.

Ο τίτλος, ως προς το επικοινωνιακό του αποτέλεσμα, κρίνεται απολύτως επιτυχής γιατί προσελκύει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη ώστε να συνεχίσει την ανάγνωση. Εν τέλει κινητοποιεί τη σκέψη του δέκτη και τον προβληματίζει καλώντας τον να αναζητήσει την αξία της ιστορίας για τον ίδιο και το ευρύτερο σύνολο στο οποίο ανήκει.

**B2. β.** Η παρεμβολή του ευθέος λόγου στο τέλος της πρώτης παραγράφου επηρεάζει το ύφος του κειμένου:

- Δίνει παραστατικότητα, αμεσότητα και ζωντάνια διακόπτοντας τη μονοτονία της αφήγησης στο κείμενο.
- Διευκολύνει τη ροή των ιδεών, προετοιμάζοντας τον αναγνώστη και κάνοντας ομαλή τη μετάβαση στις βασικές θέσεις / ισχυρισμούς του συντάκτη.

- Συμβάλλει στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα καθώς προσελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή του αναγνώστη.
- B3.** Γλωσσικές επιλογές που συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του δέκτη:
  - α' ρηματικό πρόσωπο («προστρέχω»...«θέλω να αφιερώσω»...«φοβάμαι»): Δίνει βιωματικό και εξομολογητικό τόνο στο κείμενο. Μια «εκ βαθέων» τοποθέτηση στην αξία της μνήμης με την όποια μορφή της.
  - συγκινησιακή / συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας («σαν να μην έχουμε φάει μαζί ψωμί και δάκρυα», «όσα πω περιπέσουν σ' έναν κάπως οικογενειακό τόνο, ατημέλητον καθησμένον χαλαρά γύρω από την προχειρότητα», «ιδού η νύφη ακόμα ερωτευμένη ... χρονιάρικα πια τα παιδιά σου ... και τα θηλάζει εκείνη»): Συμβάλλει στη συναισθηματική φόρτιση και ευαισθητοποίηση του δέκτη δίνοντας μια άλλη προοπτική στη σημασία και αξία των επετείων.
  - ασύνδετο σχήμα («Τιμά τους ήρωες ... αγνοούμενο»): Ύφος γοργό, κοφτό, διεγείρει συναισθήματα, παράθεση νοημάτων με πυκνό τρόπο.

Γ. Στο απόσπασμα του διηγήματος «Επείγουσα ανάγκη ελέου» ο συγγραφέας φαίνεται να προσεγγίζει ένα στοιχείο της λαογραφικής ελληνικής παράδοσης αναδεικνύοντας τη σημασία του για την οικογένεια της αφηγήτριας. Συγκεκριμένα, για τη μητέρα της αφηγήτριας ήταν ένα χρηστικό αντικείμενο συνδεδεμένο με τις τάσεις μόδας των νεανικών της χρόνων που στο παρόν το αρνείται. Ωστόσο για τη γιαγιά της έχει μια διαφορετική αξία. Το ταγάρι είναι αυτό που τη συνδέει με το δικό της παρελθόν, κομμάτι της προίκας της, γεμάτο θύμησες από τη δική της οικογένεια, τη δική της μάνα. Η σημασία του ταγαριού για την οικογένεια της αφηγήτριας αποτυπώνεται ξεκάθαρα μέσα από την επιλογή αξιολογικών επιθέτων και χαρακτηρισμών («ήταν άβολο γι' αυτήν τη δουλειά αλλά ήταν τότε της μόδας. Εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες επίσης»), στοιχεία που τονίζουν τον χρηστικό και επιβεβλημένο, για τη μητέρα, χαρακτήρα του ταγαριού. Όμως, η περιγραφή («Ήταν βαμμένο με φυτικές βαφές και είχε ωραία λαμπερά σχέδια») προσδίδοντας ζωντάνια και αισθητική απόλαυση στο ύφος του κειμένου, παρουσιάζει το οικολογικό και λαμπερό σχέδιό του. Τέλος, με την αναδρομική αφήγηση («Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια που έκαναν τότε υφαίνοντας στον αργαλειό με το φως του λυχναριού. Η μαμά της. Τα έλεγε αυτά με νοσταλγία. Η γιαγιά») διακόπτεται η ευθύγραμμη ροή της αφήγησης για να φωτιστούν οι νοσταλγικές μνήμες, ο σεβασμός, το μεράκι και η ευαισθησία με την οποία οι γυναίκες το ύφαιναν με το φως του λυχναριού. Προσωπικά, εάν βρισκόμουν στη θέση της αφηγήτριας, θα κρατούσα το ταγάρι, διότι έτσι θα κρατούσα αλώβητη στο χρόνο τη μνήμη του παρελθόντος που με συνδέει με οικογενειακά βιώματα και μνήμες. Μου ικανοποιεί την ανάγκη που έχω να επικοινωνώ με το παρελθόν και τους προγόνους σε μια απροσωποποιημένη εποχή.

### Αρνητική τοποθέτηση

Προσωπικά, δε θα κρατούσα το ταγάρι, διότι το παρελθόν για μένα συνιστά πηγή αναχρονισμού και δε συνάδει με τα νεωτεριστικά δεδομένα της σύγχρονης εποχής. Η παράδοση δε συμπλέει με τη σύγχρονη αισθητική που αποθεώνει την ομοιομορφία.

### Δ. Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

#### Απαιτείται:

- Τίτλος – Ενδεικτικά: «Η συνάντηση με τους προγόνους μας»
- Χρήση γ' και α' πληθυντικού προσώπου
- Ύφος τυπικό και σε κάποια σημεία συγκινησιακά φορτισμένο
- Γλώσσα δηλωτική και επιλεκτικά συνυποδηλωτική, λεξιλόγιο απλό και κατανοητό
- Αναφορές στην επικαιρότητα

**Πρόλογος:** Διαπίστωση για την αρνητική στάση της πλειονότητας των μαθητών απέναντι στο μάθημα της ιστορίας και την αμφισβήτηση της χρησιμότητά του. Δήλωση για την απαξίωση του παρελθόντος το οποίο θεωρείται μια απαρχαιωμένη και αδιάφορη πραγματικότητα.

### **Κυρίως Θέμα**

#### **α' ερώτημα**

#### Η αξία της ιστορικής γνώσης:

- Η γνώση των γεγονότων του παρελθόντος συνιστά μορφή παιδείας, που διδάσκει τις νεότερες γενιές για τα έργα του παρελθόντος (Κατά το Θουκυδίδη: «παιδαγωγού ιστορία»).  
Ειδικότερα:
- Η ανάλυση των θαυμαστών επιτευγμάτων των προγόνων (πνευματικών, στρατιωτικών, οικονομικών κλπ) δημιουργεί αίσθημα ευθύνης στους νεότερους για τη διαφύλαξη και τη συνέχισή τους.
- Η εμπάθυνση στα αίτια των πολέμων και τις συνέπειές τους κινητοποιεί τον προβληματισμό των μαθητών για την καταστροφικότητα των συρράξεων και την αναγκαιότητα της ειρήνης.
- Η μελέτη της ιστορίας συνδέει οργανικά τις γενεές και σφυρηλατεί την εθνική συνείδηση και το σεβασμό απέναντι στον άυλο πολιτισμό και τους θεσμούς του έθνους μέσα στη δίνη της παγκοσμιοποίησης.
- Μέσα από τη ροή του χρόνου αναδεικνύεται ο αγώνας των προγόνων για την κατάκτηση και διατήρηση της ελευθερίας τους, την εδραίωση της δημοκρατίας και των θεσμών της.
- Διεγείρεται ο θαυμασμός των νεότερων για τα έργα της τέχνης και της επιστήμης και εκδηλώνεται έτσι το ενδιαφέρον για τα προϊόντα της παράδοσης και του πνευματικού πολιτισμού.

### β' ερώτημα

Βιωματικοί τρόποι (πρακτικές προσεγγίσεις) ώστε να καλλιεργηθεί το ενδιαφέρον για το ιστορικό παρελθόν:

- Φιλαναγνωσία: συνειδητοποίηση της αξίας της γνώσης της ιστορίας και ενασχόληση με ποιοτικά ιστορικά αναγνώσματα με τρόπο κριτικό και αφαιρετικό.
- Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία → βιωματική επαφή με το ιστορικό παρελθόν → αρμός σύνδεσης του παρόντος με το παρελθόν και το μέλλον.
- Συμμετοχή σε εορταστικές εκδηλώσεις επετείου μνήμης → όχι απλή συμμετοχή, αλλά μελέτη και διάδραση, συναισθηματική ταύτιση.
- Μέσω του σχολείου ανάθεση εργασιών για διάφορα ιστορικά γεγονότα → έρευνα, μελέτη και αποδέσμευση από τη στείρα γνώση → πολυπρισματική θέαση της ιστορίας → διάνοιξη του κοσμοειδώλου.
- Μέσω της οικογένειας να εδραιωθεί η επίσκεψη στους τόπους καταγωγής → αναβίωση ηθών, εθίμων και παραδόσεων → διάλογος με παππούδες, γιαγιάδες → μετάγγιση γνώσεων.

### Επίλογος

Μπορεί η εποχή που ζούμε με ιλιγγιώδη ταχύτητα να ατενίζει το μέλλον. Όμως, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως όλοι είμαστε «μια δέσμη μνήμες», το παρόν μας έχει άρρηκτη σχέση με το παρελθόν το οποίο αποτελεί έρεισμα για το μέλλον.

Ο/Η αρθρογράφος